

Ekskurzija DIT-a gozdarstva Posočja na Hrvaško

Skoraj dve leti je že, odkar sem se zadnjič potikal po pragozdovih Samarskih in Belih sten v Gorskem kotarju. To je eno najbolj ohranjenih in najslikovitejših območij na Hrvaškem. Kljub temu so hrvaški planinci v zadnjem desetletju nadelali še nekaj novih planinskih poti. Zato sem se nemalo začudil, ko sem zvečer v bivaku "Radkovo sklonišče" prebral, da je bilo to območje leta 1985 z "Zakonom o proglašenju Bijelih i Samarskih stijena strogim rezervatom" razglašeno za strog naravni rezervat v velikosti 1.341 ha. Presenetilo me je predvsem dejstvo, da pobudniki niso bili gozdarji, temveč Planinarski savez Hrvatske. V obrazložitvah PSH je mogoče prebrati, da je tak zakon potreben zaradi ohranitve tega omočja pred gozdarji. To je bilo zame kot gozdarja nesmisel, saj se zavedam, da je tako območje, kot so Bele in Samarske stene, lahko ohranjeno predvsem zaradi gozdarjev ...

Zakaj je tako, smo spoznali na izletu DIT-a Posočja na Hrvaško v oktobru 1998. Namen ekskurzije je bil večplasten:

- ogledati si hrvaške nacionalne parke s poudarkom na zakonski ureditvi,
- spoznati organiziranost hrvaškega gozdarstva, upravljanje in gospodarjenje z gozdovi.
- navezati dolgoročne stike z drugimi gozdarskimi društvi.

Na ekskurzijo je odšlo 46 udeležencev, od tega 29 delavcev ZGS OE Tolmin, 10 delavcev izvajalskega podjetja SGG Tolmin, 6 upokojencev in 1 član DIT-a, ki je v službi v drugi ustanovi.

Prvi dan smo se najprej ustavili v Delnicah, kjer so nas pričakali gozdarji Uprave gozdov (Uprava šuma) iz Delnic in nas popeljali do poučnega gozda Park šume Golubnjak. Predstavniki Direkcije hrvaških gozdov (Direkcija hrvatskih šuma) nam je orisal gozdarsko zakonodajo in na podlagi nje organiziranost gozdarstva. Predstavniki gozdne uprave iz Delnic je pojasnil operativni del gospodarjenja z gozdovi Gorskoga kotarja, predsednik njihovega DIT-a pa dejavnost društva. Nato smo si ogledali zaščiteni gozd Golubnjak, v katerem nas je zlasti impresionirala preko 37 m visoka in 140 cm debela jelka. Naslednja postaja strokovnega dne je bil nacionalni park Risnjak, kjer smo v zanimivi predstavitvi in vroči razpravi izmenjali mnenja glede strategije nacionalnega zavarovanja gozdov.

Drugi dan naše ekskurzije je bil posvečen ogledu Velebita, katerega severni del je bil prav v tistih dneh v hrvaškem saboru v postopku razglasitve za nacionalni park. Hkrati so nam hrvaški kolegi predstavili še Upravo Gospič in Šumarijo Gračac.

V petek smo si na turističnem potovanju z ladjo ogledali nacionalni park Komati, zvečer pa je sledilo druženje z gozdarji iz Šibenika, Zadra in Splita. Predstavili so nam mediteranske gozdove, njihove uspehe pogozdovanja in probleme, ki jih imajo z gozdnimi požari. Predsednik splitskega DIT-a nam je skozi zanimiv pogovor orisal dejavnost društva in sprejel povabilo o skorajšnjem snidenju v naših gozdovih.

Sobotna pot domov nas je vodila preko nacionalnih parkov Slapovi Krke in Paklenica.

Hrvaški gozdarji so nas povsod zelo lepo sprejeli. Že kmalu pa smo ob sproščeni razgovorih ugotovili, da tudi oni niso najbolj zadovoljni s stanjem hrvaškega gozdarstva. Le-to je ubralo pot javnega podjetja, za katerega nekateri menijo, da bi bil tudi pri nas ustrežnejši sistem. S kakšnimi težavami se soočajo pri tem na Hrvaškem?

1. Ker so organizirani kot javno podjetje, jim država ne zaupa določenih javnih pooblastil. Tako imajo pristojnost nad vsemi gozdovi v zavarovanih območjih naravovarstveniki oz. Ministrstvo za okolje in prostor. Tako se zgodi, da morajo celo za sanitarno sečnjo praktično vsakega drevesa na območju t. i. gozdov s posebnim namenom pridobiti dovoljenje Ministrstva za okolje in prostor. Tu sem našel odgovor na vprašanje, zakaj hrvaški gozdarji niso naklonjeni zavarovanim območjem ...
2. V javnem podjetju je zajeto načrtovanje, usmerjanje gospodarjenja v vseh gospodarskih gozdovih in samo izvajanje del v državnih gozdovih. Vendar ugotavljajo, da se tak sistem kaže kot nepregleden in neracionalen, zato trenutno ustanavljajo posamezne organizacijske enote. Organizacijska enota, ki pokriva mehanizacijo, naj bi se čez par let izločila iz sedanjega javnega podjetja in se preoblikovala v izvajalsko podjetje, ki naj bi se znašlo na trgu.
3. Gozdarji v javnem podjetju sicer imajo javna pooblastila za odkazilo v zasebnih gozdovih, vendar priznavajo, da le-tega ne obvladujejo v celoti, saj znotraj javnega podjetja nimajo pravih mehanizmov za prisilo lastnikov k sodelovanju. Res pa je, da za Hrvaško, ki ima le okoli 20 % zasebnih gozdov, ki

Slika 1: Bele in Samarske stene

Slika 2: Paklenica v Južnem Velebitu (Vse foto: Edo Kozorog)

so večinoma slabe zasnove, to ni katastrofalno. V Sloveniji bi bilo seveda drugače.

4. In nenazadnje, tudi hrvaški gozdarji se pritožujejo nad zelo močno centralizacijo, ki je verjetno še večja kot pri nas, npr. v Zavodu za gozdove Slovenije.

Seveda se pri nas spogledujemo z "drugačnim" javnim podjetjem. Pravzaprav kar s 14 javnimi podjetji s 14 direktorji, ki bi imeli velika javna pooblastila, in v katerih bi znotraj gozdarstva ostal ves denar, ali pa bi država za javne funkcije celo kaj primaknila. Vendar pa je realnost drugačna, tako na Hrvaškem in v Sloveniji kot v Švici ali kakšni drugi zahodni deželi. Če se država zaveda pomena javne vloge gozdov in javnih gozdov, želi imeti tudi pregled nad javno gozdarsko službo oz. nad službo z javnimi pooblastili in tudi nad denarjem, ki gre v te namene, in sicer ne glede na organiziranost. Med Hrvaško in Slovenijo je bistvena razlika v tem, da je Slovenija začela s korenitimi spremembami v gozdarstvu, Hrvaška pa je ubrala pot manjših korakov.

Hrvaški gozdarji imajo tudi druge, čisto praktične probleme. Najpomembnejši so seveda protipehotne mine, ki so raztresene po vseh gozdovih na območju nekdanje frontne črte na Velebitu. Ker gre večinoma za plastične mine, ki jih detektorji ne zaznavajo (načrtov postavitve pa seveda ni nikjer), bodo ti gozdovi

za nekaj desetletij prepuščeni naravnemu razvoju. Poseben problem bo čez nekaj let tudi zaraščanje Like kot posledica razselitve liških Srbov in opustitve kmetijstva.

Ni mogoče tudi spregledati, da ima Hrvaška zelo odločno naravovarstveno strategijo. V minulih letih so namreč razširili nacionalni park Risnjak in Paklenico, v prvem branju je že zakon o novem nacionalnem parku Severni Velebit, v predlogu za zaščito pa je tudi masiv Klek blizu Delnic.

Meniva, da je ekskurzija v celoti zadovoljila pričakovanja. Poleg vsakoletnih uspešnih izletov (lani smo bili npr. na Korziki) je v zadnjih letih društvo izpeljalo še nekaj drugih strokovnih projektov: Projekt zaščite in ureditve Trnovskega gozda v vzgojno-izobraževalne namene (financiran preko REC-e), popis debelih in zanimivih dreves v območju, poleg tega društvo vsako leto organizira en strokovni posvet (letos bo na temo varovalnih gozdov), v teku pa je tudi ureditev učne poti ob Hublju. Pestra je tudi društvena družabna dejavnost (tradicionalno martinovanje, sodelovanje z zamejskimi gozdarji in drugimi gozdarskimi društvi). Zato ni čudno, da je bil na jesenskem občnem zboru društva podaljšan mandat sedanjemu upravnemu odboru s prizadevnim Silvom Peljhanom na čelu.

Edo Kozorog, Dani Oblak